

2014 სასწავლო წლის სკოლის გამოსაშვები გამოცდის პროგრამა გეოგრაფიაში¹ (ქართულენოვანი სკოლებისთვის)

გეოგრაფიის გამოცდაზე მოწმდება შემდეგი უნარები²:

- სივრცეში ორიენტირება
- ინფორმაციის მოპოვება და ორგანიზება
- თვალსაჩინოებების გამოყენება
- გეოგრაფიული მოვლენების, პროცესებისა და კანონზომიერებების გავრცელების დადგენა

საკითხთა ჩამონათვალი	საკითხის დაზუსტება
1. გეოგრაფიის შესავალი:	
გეოგრაფიის მეცნიერების შესავალი, სტრუქტურა და კვლევის საგანი	<ul style="list-style-type: none"> • გეოგრაფიის შესწავლის ობიექტი და მიზნები; • გეოგრაფიის მეცნიერების სტრუქტურა და ცალკეული მიმართულებების დეფინიციები.
რუკა და თვალსაჩინოებები სხვადასხვა ტიპის	<ul style="list-style-type: none"> • რუკები (რუკის ლეგენდა, მასშტაბი, ორიენტირება, ეკვატორი, პოლუსები, ტროპიკები და პოლარული წრეები, გრადუსთა ბადე, გრძელი და განედი, გეოგრაფიული კოორდინატები, ადგილის სიმაღლის განსაზღვრა (აბსოლუტური და შეფარდებითი სიმაღლეები), საჭირო ინფორმაციის მოძიება, ანალიზი, ამოცანების გადაჭრა) • სხვადასხვა ტიპის თვალსაჩინოებების (ფოტო, ნახატი, სქემა, ცხრილი, გრაფიკი, დიაგრამა) გამოყენება, ინფორმაციის ანალიზი, ამოცანების გადაჭრა. <p>საქართველოსა და მსოფლიოს ფიზიკურ-გეოგრაფიული ნომენკლატურა (მნიშვნელოვანი გეოგრაფიული ობიექტები)³ - მსოფლიო ოკეანის ნაწილები, კონტინენტები და მისი ნაწილები, რელიეფის ძირითადი ფორმები, შიდა წყლები.</p>
2. საბუნებისმეტყველო გეოგრაფია:	
პლანეტა დედამიწა	<ul style="list-style-type: none"> • დედამიწის დღე-ღამური და წლიური

¹ გეოგრაფიის საგამოცდო პროგრამა შედგენილია შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრის გეოგრაფიის ჯგუფის მიერ და ეფუძნება ეროვნულ სასწავლო გეგმას.

² უნარები მოცემულია ესგ-ის მიხედვით.

³ გამოცდაზე აპლიკანტებს დაურიგდებათ საქართველოს და მსოფლიოს ფიზიკური რუკები.

	<p>მოდრაობა;</p> <ul style="list-style-type: none"> სასაათო ზონები და თარიღთა ცვლის საერთაშორისო ხაზი.
რელიეფი	<ul style="list-style-type: none"> ენდოგენური და ეგზოგენური რელიეფწარმომქმნელი პროცესები, რელიეფის ფორმები და ტიპები; რელიეფის გავლენა კლიმატზე, მეურნეობაზე.
ამინდი და კლიმატი	<ul style="list-style-type: none"> ჰაერის ტემპერატურა (საშუალო ტემპერატურა, ამპლიტუდა), ტემპერატურის ცვლილება განედის, აბსოლუტური სიმაღლისა და ოკეანიდან დაშორების მიხედვით; ატმოსფერული წნევა; სხვადასხვა ტიპის ქარები, მათი წარმოშობა და გავრცელების კანონზომიერებები (ბრიზი, მუსონი, პასატი, ფიონი); ატმოსფერული ნალექები, მათი სახეები და გავრცელების კანონზომიერებები (წვიმა, სეტყვა, თოვლი, ნამი, თრთვილი); კლიმატის გავლენა განსახლებაზე და სამეურნეო საქმიანობაზე (სოფლის მეურნეობაზე, ტრანსპორტზე, მშენებლობაზე).
შიდა წყლები	<ul style="list-style-type: none"> მდინარეები, ტბები, მყინვარები, წყალსაცავები (საზრდოობა და რეჟიმი, გავლენა მეურნეობაზე).
ბუნებრივი რესურსები	<ul style="list-style-type: none"> ბუნებრივი რესურსების გავრცელება, მნიშვნელობა, კლასიფიკაცია და რაციონალური გამოყენება (სასარგებლო წიაღისეული და ბუნების დაცვა).
3. საზოგადოებრივი გეოგრაფია:	
პოლიტიკური რუკის ფორმირება	<ul style="list-style-type: none"> დიდი გეოგრაფიული აღმოჩენების ეპოქა; პოლიტიკური რუკის ცვლილებები XX-XXI სს.
მოსახლეობის გეოგრაფია და დემოგრაფია	<ul style="list-style-type: none"> მოსახლეობის სტრუქტურა მოსახლეობის ბუნებრივი მოძრაობა (შობადობის, მოკვდავობისა და ბუნებრივი მოძრაობის კოეფიციენტები) მექანიკური მოძრაობა (მიგრაციის ტიპები, მიზეზები, ფაქტორები) სიმჭიდროვე, განსახლების ტიპები და ურბანიზაცია.

ქვეყნების კლასიფიკაცია	<ul style="list-style-type: none"> • მმართველობის ფორმისა და ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობის მიხედვით; • სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დონის მიხედვით (აღამიანის (ჰუმანური) განვითარების ინდექსი, მშპ).
საერთაშორისო ორგანიზაციები	<ul style="list-style-type: none"> • გაერო, ნატო, ევროპის კავშირი, ევროსაბჭო, წითელი ჯვარი, სოკი.
მეურნეობის დარგობრივი სტრუქტურა	<ul style="list-style-type: none"> • მრეწველობა, სოფლის მეურნეობა, მომსახურების სფერო.
მსოფლიოს რეგიონები და ქვეყნები	<ul style="list-style-type: none"> • ქვეყნების (აშშ, გაერთიანებული სამეფო, გერმანია, ჩინეთი, ინდოეთი, სარ-ი, ავსტრალია) მდებარეობა, ბუნება, მმართველობის ფორმა, ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობა, მოსახლეობა, მეურნეობა, ეკონომიკური ცენტრები და ეკონომიკური მაჩვენებლები, კულტურული მრავალფეროვნება. • რეგიონების დასახელება და შემავალი ქვეყნები, მდებარეობა და საზღვრები, ბუნებრივი პირობები და რესურსები, მოსახლეობა, ეკონომიკა.
4. საქართველოს გეოგრაფია:	
საქართველოსა და კავკასიის მდებარეობა	<ul style="list-style-type: none"> • საზღვრები, ფართობი, ფიზიკურ-გეოგრაფიული მდებარეობა, ფიზიკურ-გეოგრაფიული დაყოფა, პოლიტიკურ-ადმინისტრაციული დაყოფა, მმართველობის ფორმა; • ევროპა-აზიას შორის საზღვრის გატარების ვერსიები.
საქართველოს ბუნების კომპონენტები	<ul style="list-style-type: none"> • რელიეფის ძირითადი ფორმები და ტიპები; • ატმოსფეროს ცირკულაციის ძირითადი თავისებურებები; • ჰავის ძირითადი ელემენტები; • შიდა წყლები (მდინარეები, ტბები, მყინვარები, წყალსაცავები); • შავი ზღვა; • ფლორა და ფაუნა.
საქართველოს ბუნებრივი რესურსები	<ul style="list-style-type: none"> • საქართველოს მნიშვნელოვანი რესურსების გეოგრაფია (სათბობ-ენერგეტიკული, შავი და ფერადი

	ლითონები, საშენი მასალები, მინერალური და თერმული წყლები).
გარემოსდაცვითი პრობლემები და სტიქიური მოვლენები	<ul style="list-style-type: none"> • ატმოსფეროს, წყლის და ნიადაგის დაბინძურება; • მიწისძვრა, მეწყერი, ზვავი, ღვარცოფი, წყალდიდობა, სეტყვა.
ბუნების დაცვა	<ul style="list-style-type: none"> • დაცული ტერიტორიების გეოგრაფია და ტიპები, შექმნის მიზეზები და მიზნები, მნიშვნელობა და დაცვის განსაკუთრებული ობიექტები.
საქართველოს მოსახლეობა	<ul style="list-style-type: none"> • მოსახლეობის რაოდენობა, ტერიტორიული განლაგება და დინამიკა; • მოსახლეობის სტრუქტურა (სქესობრივ-ასაკობრივი, ეროვნული, ეთნიკური, რელიგიური); • დემოგრაფიული და მიგრაციული პროცესები; • საქალაქო და სასოფლო დასახლებების გეოგრაფია, ურბანიზაცია.
საქართველოს მეურნეობა	<ul style="list-style-type: none"> • მრეწველობა, სოფლის მეურნეობა, მომსახურების სფერო.
5. გლობალური გეოგრაფია:	
გლობალიზაცია	<ul style="list-style-type: none"> • გლობალიზაციის პროცესის არსი და ცნება; • გლობალიზაციის ინდექსი და კრიტერიუმები; • გლობალური პრობლემების სახეები და მათი ურთიერთკავშირი.
პოლიტიკური ხასიათის გლობალური პრობლემე	<ul style="list-style-type: none"> • მშვიდობა და განიარაღება.
სოციალურ-ეკონომიკური ხასიათის გლობალური პრობლემე	<ul style="list-style-type: none"> • შრომითი მიგრაცია; • კულტურული გლობალიზაცია; • ეკონომიკური გლობალიზაცია; • მსოფლიო ფინანსური ნაკადები და ცენტრები.
გლობალური ეკოლოგიური პრობლემები	<ul style="list-style-type: none"> • ბუნებრივი და ტექნოგენური კატასტროფები; • ბუნებათსარგებლობა და მდგრადი განვითარება; • გარემოსდაცვითი ღონისძიებები და ორგანიზაციები.